N°. 5. Donderdag 1 Februari 1917. 17de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De Vereeniging „*Oost en West*", gevestigd te 's-Gravenhage, stelt de gelegenheid open tot deelneming aan de volgende

Prijsvraag.

Een tooneelstuk van één, twee of drie bedrijven, waarin op den grondslag der erkenning van de algemeene menschenwaarde gekarakteriseerd wordt het besef van de saamhoorigheid van oost en west, in 't bijzonder met betrekking tot Nederland en Nederlandsch-Indië van den aangroeienden geest van toenadering tusschen de verschillende rassen, de erkenning van de behartiging van elks belang als een gemeenschappelijk belang, de ineenvloeiing van het gedachtenleven van oosterling en westerling; waarin valt in te lasschen de goede werking tot bovengenoemde doeleinden van vereenigingen als die van „Oost en West".

Behalve dat het stuk, natuurlijk, in het Nederlandsch geschreven moet zijn, is de schrijver overigens geheel vrij aangaande vorm en indeeling van het stuk, den aard van het onderwerp, den tijd in welken en de plaats waar het stuk speelt.

Bijdragen van deelnemers worden ingewacht bij het Secretariaat van het Hoofdbestuur der vereeniging „Oost en West te 's-Gravenhage, Heulstraat 17, uiterlijk in *Juni 1918*.

De bijdragen moeten zijn getypt, of geschreven met een andere hand dan die van den steller.

Zij moeten op de eerste bladzijde voozien zijn van een kenspreuk, en verpakt worden in dichtgelakt couvert, waarop het adres, met dezelfde hand geschreven als de bijdrage.

In datzelfde couvert moet in een afzonderlijk gesloten omslag gevoegd worden: een kaart of briefje met den volledigen naam en het adres van schrijver of schrijfster, die nergens anders uit het ingezondene mogen blijken. Op die kaart of dat briefje, zoomede op den omslag daarvan, moet dezelfde kenspreuk als aan het hoofd van de bijdrage worden geplaatst. Dit laatste couvert of omslag wordt eerst na de uitspraak der jury geopend.

De beoordeeling geschiedt door een door het Hoofdbestuur der vereeniging „Oost en West benoemde jury.

Aan de best geoordeelde, en voor opvoering geschikt geachte bijdrage wordt door het Hoofdbestuur uitgekeerd:

een hoofdprijs van f 250. (twee honderd en vijftig gulden),

en aan de in de tweede plaats als het best en geschikst geoordeelde;

een tweede prijs van f 100. (een honderd gulden).

De Vereeniging behoudt zich het recht voor, om de bekroonde bijdragen in haar orgaan: *Het Koloniaal Weekblad* op te nemen.

De niet voor een prijs aangewezen bijdragen staan weder ter beschikking van de stellers.

Het Hoofdbestuur,

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Voorzitter.
R. ZUIJDERHOFF, Onder-Voorzitter.
E. F. GROOSS, Secretaris.
(Dagelijksch Bestuur te Den Haag.)
A. A. C. HARTING, Penningmeester.
Prof. Dr. J. F. VAN BEMMELEN te Groningen.
Mevrouw M. TEN BOSCH—BOSSCHER, 's-Gravenhage.
J. P. TH. J. BRONDGEEST, Haarlem.
J. H. CALMEIJER, Apeldoorn.
Mevrouw Douair. Jhr. W. C. CLIFFORD KOCQ VAN BREUGEL—ROELOFS, Breda.
T. GERDES OOSTERBEEK, Apeldoorn.
L. A. H. LAMIE, Arnhem.
F. E. LUITJES, Nijmegen.
Z. G. PH. MARCELLA, Rotterdam.
CH. H. MONOD DE FROIDEVILLE, Leiden.
Mevrouw J. E. VAN OEVEREN—VAN SCHAIK, Utrecht.
H. W. SCHEUER, Leiden.
Mr. Dr. C. F. SCHOCH, Amsterdam.
C. DE VRIES, Amsterdam.

Telegrammen.

Aardbeving op Bali.

Bij het Departement van Koloniën is ontvangen het volgende bericht van den gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië:

Nadere berichten bevestigen dat het noordelijk gedeelte van Gianjar, Kloengkoeng en de zelfbesturende landschappen het ernstigst zijn getroffen. Het totaal aantal opgegeven dooden en gewonden bedraagt reeds bijna achthonderd.

* * *

De correspondent te Semarang van de *N. R. Ct.* seint:

De resident heeft voor de slachtoffers van deze aardbeving twintigduizend gulden beschikbaar gesteld.

Persoverzicht.

In het Avondblad C van de „N. R. Crt." van 29 dezer lezen wij:

De Indische Regeering en de publiciteit.

In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting was den minister van Koloniën een vraag gesteld naar aanleiding van een uit Indië overgeseind bericht, dat de gouverneur-generaal op verzoek van het Opperbestuur aan landsdienaren had verboden, de pers omtrent den gang van zaken in Djambi mededeelingen te doen.

Minister Pleyte heeft thans in de dezer dagen verschenen Memorie van Antwoord medegedeeld, dat hij inderdaad den 25sten September den landvoogd „in overweging heeft gegeven, burger- en militaire landsdienaren op te dragen, zich te onthouden van het verstrekken van inlichtingen aan de pers omtrent den gang van zaken in Djambi".

„De regeering", zoo geeft hij verder te kennen, „schuwt allerminst de openbaarmaking van hetgeen in Djambi is voorgevallen en nog voorvalt en zal zoowel in Nederland als in Nederl.-Indië zonder terughoudendheid en met spoed alle feiten ter openbare kennis brengen, die haar ter oore komen".

Met deze verklaring kan men, dunkt ons, vrede hebben; men kan zelfs vinden, dat zij te ver gaat en toezeggingen doet, die de regeering onmogelijk gestand kan doen. Niemand toch zal van haar eischen of zou het kunnen goedkeuren, dat zij al wat haar ter oore kwam, aanstonds publiceerde! Maar dit zal wel een quaestie wezen van slordige redactie en niet precies zoo bedoeld.

Vooral in tijden als deze is het van groot belang, dat geen onjuiste of noodeloos onrustbarende berichten omtrent Indië worden verspreid. De telegraaf werkt hier, door de beknoptheid van het overgeseinde en bij de hier heerschende onbekendheid met land en toestanden, als een vergrootglas: van het overgeseinde kan men de beteekenis niet weten, en wie daar belang bij heeft kan van deze omstandigheid gebruik maken om deze zoo groot mogelijk voor te stellen.

Geldt dit vooral voor Nederland en Europa, het geldt zeer zeker ook, zij het dan misschien in mindere mate, voor Indië. Te Batavia of Soerabaja weet het courantenlezend publiek niet zoo heel veel meer van Djambi of Flores en zijn binnenlanden af, dan dat van Den Haag of Amsterdam.

Zelfs deskundigen weten niet wat met dergelijk nieuws aan te vangen, daar zij door gemis aan contact tot beoordeeling van den toestand aan de hand van zulke losse gegevens niet in staat zijn. Eerst later, wanneer deze kan worden overzien, is het mogelijk een meening uit te spreken, welke op iets anders dan gissingen berust.

Nut bezit een berichtgeving, als door den minister werd verboden, niet. Zij kan alleen tot verwarring en misverstand aanleiding geven — om niet van de misbruiken te spreken, waarop de minister doelde.

Bij rustverstoringen, gelijk zich nu en dan in de Buitenbezittingen voordoen, kan gerust worden volstaan met de mededeelingen, welke van regeeringswege worden gegeven. Mits de regeering aan het beginsel vasthoude van de grootst m o g e l ij k e openhartigheid, welke niet enkel kan worden betracht door de feiten zoo dra mogelijk te publiceeren, maar vooral *door een omstandig rapport openbaar te maken*, zoodra zij zich daartoe in de gelegenheid bevindt. Zulk een rapport is voor het publiek oneindig meer waard dan de onsamenhangende berichten — die er natuurlijk ook wel moeten zijn, maar waarvan toch de werkelijke beteekenis door zoo bijster weinigen hier wordt begrepen.

Dit is ook het zeer goede, door de Engelschen gevolgde systeem. Omtrent de onlusten te Singapore en later op Ceylon is aanvankelijk zoo goed als niets bekend gemaakt, maar later zijn daarover zeer uitvoerige rapporten verschenen.

Wij willen het der regeering dan ook geenszins euvel duiden, dat zij ten opzichte der Djambi-onlusten aan de particulieren eenigszins de vleugels heeft geknot, — wanneer zij slechts, en wij rekenen er vast op, dat zij zulks doen zal, — op de basis van het door haar ter zake gehouden onderzoek een duidelijk, uitvoerig en volledig rapport publiceert.

* * *

Hetzelfde blad schrijft 30 dezer:

Justitie-zaken in Indië.

De Indische begrooting voor 1917 brengt voorstellen, de afdeeling Justitie betreffende, waaraan het de moeite waard is eenige aandacht te wijden. Niet omdat die voorstellen zoo ingrijpend zijn, maar omdat zij aangelegenheden naar den voorgrond brengen, welke het goed is, niet uit het oog te verliezen.

Zoo vinden wij op deze begrooting voor de eerste maal gelden aangevraagd voor de bezoldiging van Inlandsche rechtskundigen, die, overeenkomstig het plan, bij de oprichting van de Opleidingsschool gevolgd, als ,,bezoldigde leden" bij een landraad zullen worden aangesteld, ten einde hun de gelegenheid te bieden zich, alvorens hun een voorzitterschap wordt opgedragen, eenigszins met de praktijk der rechtspraak vertrouwd te maken.

Zoo komt geleidelijk het instituut van den inlandschen rechter tot rijpheid. In 1913 leverde de Bataviasche rechtsschool den eersten rechtkundige — éénling zoowel als eersteling — af; de volgende jaren kwamen er twee, negen en vijf zich bij den voorganger voegen. Deze jonge juristen werden tot dusver bij landraadgriffiers werkzaam gesteld; thans echter zullen de eersten hunner aan de actieve rechtspraak gaan deelnemen. Het plan is bij elk der landraden van Batavia, Semarang en Soerabaja twee dier bezoldigde leden aan te stellen. Hun is een tractement van *f* 300 's maands toegedacht.

Met groote belangstelling dient de verdere ontwikkeling van dit instituut te worden gadegeslagen, en wij hopen, dat de regeering de gelegenheid zal vinden, om belangstellenden daarvan op de hoogte te houden.

Een andere nieuwe instelling, waarvoor in de Memorie van Toelichting der Begrooting de aandacht wordt gevraagd, is die der landgerechten. De minister geeft te kennen, dat uitbreiding van de landgerecht-rechtspraak (wel een zonderling woord: ,,landgerechtrechtspraak"!) over geheel Java en Madoera vooral uit een politiek oogpunt dringend noodzakelijk is, en stelt voor, omdat er nu eenmaal niet genoeg rechterlijke ambtenaren voor de landrechters-posten beschikbaar zijn, in stede daarvan hetzij gepensioneerde rechterlijke of bestuursambtenaren aan te stellen, hetzij de assistent-residenten binnen hun afdeelingen met de werkzaamheden van het landrechterschap te belasten.

De politieke redenen, welke het noodzakelijk maken, tot dien maatregel over te gaan, houden natuurlijk verband met de ,,Indische beweging" en met den drang onder de bevolking om de ongelijkheid weggenomen te zien, welke bij de berechting van politiezaken tusschen Europeanen en Inlanders wordt gemaakt, een ongelijkheid, die veel ergernis geeft.

Het is misschien nog niet zulk een slecht denkbeeld, voor de landrechterswerkzaamheden gebruik te maken van de vaak nog frisch gebleven krachten van gepensioneerde landsdienaren, administratieve zoowel als rechterlijke; deze zullen allicht met toewijding den eentonigen arbeid vervullen, die voor jongere rechterlijke ambtenaren, wier ambities hoog gaan, maar weinig aantrekkelijks kan hebben. Juridische geleerdheid komt overigens bij de politierechtspraak zeer weinig te pas; van veel meer belang zijn: gezond verstand, kennis van de bevolking en van de taal, tact en vooral zeer veel geduld.

Op de begrooting voor het departement van Justitie vindt men ook de gelden uitgetrokken, benoodigd voor de oprichting van een politieken inlichtingsdienst, welke, onder het parket van den procureur-generaal, als afzonderlijke dienstak werkzaam zal zijn. De toelichting van den minister had niet korter kunnen wezen; deze volstaat met de eenvoudige verklaring, dat er behoefte is aan zulk een dienstak ,,die de van verschillende zijden verkregen inlichtingen van politieke beteekenis rangschikt, bewerkt en uitdeelt". Geen wonder, dat vele leden bij het afdeelingsonderzoek den wensch te kennen gaven, iets naders omtrent de zaak te mogen weten, vooral ook omdat het hier een uitgaaf geldt van ruim *f* 70.000 's jaars, (waarvan *f* 40 000 voor geheime uitgaven).

Aan wie zich herinnert, hoe het o. a. eenige jaren geleden bij de opstootjes onder de Chineesche gemeente is toegegaan, en hoe het gebrek aan samenwerking tusschen verschillende autoriteiten toen tot een toestand van hopelooze verwarring en misverstand aanleiding heeft gegeven, zal de beteekenis van de woorden des ministers duidelijk zijn. Vooral in een tijd als de tegenwoordige, terwijl het overal gist, is het noodig, dat de landvoogd een behoorlijk ingericht bureau voor inlichtingen van politieken aard tot zijn beschikking hebbe, en hij niet afhankelijk zij van het inzicht der organen van verschillende takken van dienst, die het er op het beslissend oogenblik soms niet over eens zijn, wie de verantwoordelijkheid voor de te betrachten waakzaamheid heeft te dragen.

Er is nog een vraag, die wij, naar aanleiding van het hier behandelde deel der begrooting, aan den minister gesteld zouden willen zien. Hoe staat het met de Atjehers, die wegens weerspanningheid tegen het gezag tot dwangarbeid zijn veroordeeld en die nu bij de aanplantingen op het eiland Noesa Kembangan zijn te werk gesteld? Is het de bedoeling van de Regeering, die lieden hun langen straftijd — indien wij ons niet vergissen zijn de meesten tot twintigjarigen dan wel levenslangen dwangarbeid veroordeeld — te laten uitdienen? En zoo ja, strookt dit dan met de rechtvaardigheid? Die Atjehers, die wegens gewapend verzet, deelneming aan roofpartijen of soortgelijke vergrijpen zijn gestraft, zijn feitelijk geen boosdoeners, maar krijgsgevangenen. Zij kunnen formeel niet als zoodanig worden beschouwd, omdat Atjeh deel uitmaakt van Ned.-Indië, maar in vele gevallen — er zijn er natuurlijk wel, die roof en moord in den letterlijken zin op hun geweten hebben — beperkt hun schuld zich toch hiertoe, dat zij oorlog tegen het Ned. Indisch gezag hebben gevoerd. Het komt ons voor, dat de boete op dit misdrijf gesteld — wanneer men hier al van een misdrijf mag spreken — wel uitermate zwaar is. Zou het niet mogelijk zijn, deze lieden remissie van straf te verleenen? Of indien, gelijk wij wel vermoeden, dat het geval is, er politieke bezwaren bestaan, om die lieden weder in Atjeh toe te laten, zou er dan geen tusschentoestand zijn te bedenken, waarin men die lieden zou kunnen brengen, en waarbij de straf voor hen zou ophouden, al dient gedeeltelijke vrijheidsberooving ter wille van het algemeen belang op hen te blijven toegepast?

* * *

Aan het Ochtendblad van ,,Het Vaderland" van 29 dezer ontleenen wij:

Oud- en hedendaagsch Hindoeïsme in den Ned.-Indischen Archipel.

Over dit onderwerp heeft de heer W. J. Giel, gep. kolonel der artillerie N.-I., voor de afd. Rotterdam van het Ned. Onderwijzers Genootschap een lezing met lichtbeelden gehouden.

Spr. begon met er op te wijzen, hoe de wereld en de natuur, te midden waarvan de Oosterling was grootgebracht, zijn denkvermogen in geheel andere banen hadden geleid dan bij den Westerling het geval is. Een overweldigend schoone en overvloedige natuur, die alles gaf wat de mensch noodig had, en die af en toe schokkende, imponeerende verschijnselen vertoonde, moest den mensch wel gemakzuchtig stemmen en hem inspireeren tot vrees voor en onderwerping aan de natuurkrachten, gepaard met vereering en bewondering voor al het schoone, dat hij om zich heen zag.

Evenals de Grieken en Romeinen achter ieder verschijnsel en achter iedere goede gave een godheid denkende, kwam de Oosterling al heel spoedig tot een zeer uitgebreid pantheon.

De meeste Archipelbewoners zijn van animist Hindoe geworden en daardoor opgeheven. Later kwam de Islam dit alles met geweld verdringen, doch vermocht deze leer niet te raken aan de kern der volksziel, die Hindoe-animistisch was en bleef, zoodat de ontwikkelde Oosterling bij zijn beeldspraak en in andere geschriften zich steeds in Hindoe-trant en -stijl uitlaat, en bij voorkeur voorbeelden en gelijkenissen uit de Hindoe-mythologie aanhaalt.

Na een uiteenzetting te hebben gegeven van de Bramaansche en Boeddha-leer, vertoonde de heer G. op het doek de voornaamste figuren van het Hindoe-pantheon, waarvan hij de détails besprak.

Vervolgens maakte het auditorium kennis met een groote serie hindoetempels en beelden op Java, waarbij langen tijd bij den Boroboedhoer werd stilgestaan, dien de heer G. schetste als het grootste en meest imposante bouwwerk, dat ooit is gemaakt en dat naar het voorbeeld van andere Hindoemonumenten, was gelegen op een hoogen berg, te midden van een zeldzaam verheven en prachtige natuur, die den mensch reeds bij het betreden van het heiligdom in verheven stemming moest brengen.

Van de lange reeksen legenden, die de Hindoeleer belichamen, gaf spr. enkele fabels op het doek te beste.

Zijne lezing voortzettende, vertelde de spr., dat het Hindoeïsme, dat aanvankelijk op Java was overgebracht en daarna een schuilplaats op Bali had gevon-

FEUILLETON.

„ISY"

door

COLETTE.

—o—

,,Aan mijn man en ons kindje!"

Hoofdstuk I.

(Vervolg).

Om half vier in den middag kwamen vader en kind van hun droeven tocht — het wegbrengen van den hond — terug.

,,Isy is bij die meneer, als Isy beter is, komt Isy weer terug!" Vrouwke's stem babbelde vanaf de voorgalerij.

Haar man trad binnen...... Ze schrok......

Hij zag wit, in-wit, met een vertrokken mond sprak hij:

,,O, 't was vreeselijk! Ze huilde als een mensch. Ze keek me aan, alsof ze vroeg: ,,Waarom?" Vreeselijk, vreeselijk! Mensch, je kunt 't niet begrijpen; ze hadden moeite haar aan den ketting te houden; om den hoek van den weg hoorden we haar nog! Als 't niet voor jou was......"

Hij viel op den stoel neer, snikte met de handen voor 't gelaat.

Zij voelde zich ellendig, had nooit het besef gehad, dat 't zoo'n diep-ingrijpende pijn voor hem zou zijn!

,,Vent, haal Isy dan terug!"

,,Neen, dat kan niet, 't zou mis gaan met jou. 'k Zal flink zijn. Straks ben ik weer beter. Maar, o, als je Isy had hooren huilen! Ellendig was 't. 't Was alsof ik een mes door me heen voelde gaan.

Ze begreep 't nu zóó goed.

Ze zaten op de voorgalerij; hij nog wit, met een boek voor zich, zij niets doend, stil nadenkend.

Ineens stond ze op, liep naar haar schrijftafel op de achtergalerij, nam 't leitje en...... schreef naar den bewaarder van Isy om den hond dadelijk mee terug te geven, dat zij de oorzaak was van al die moeite, welke ze gaf, enz., enz.

Vrouwtje en de baboe werden geroepen; 't werd een formeel complot. 't Moest een verrassing voor haar man worden: ,,Vrouwtje moest de cape omdoen, 't leitje daaronder verbergen, héél, héél stilletjes weggaan, door 't zijpoortje in den tuin. Papa niets zeggen, dan ineens met Isy thuis komen."

,,Isy is toch ziek, mama?"

,,Mama was bang, dat Isy ziek zou worden, dan jou zou bijten, maar als mama goed op Isy let, zal er niets gebeuren. Papa heeft Isy weggebracht, omdat mama zoo bang was, maar nu zal mama flink zijn en niet bang meer wezen! Begrijpt Vrouwke dat?"

,,Ja, Mama!" Ze gaven elkaar een kusje en haar kleine bemiddelaarster, de eigenlijke oorzaak van al dat leed, haalde 't andere leed weer in huis, met al 't mooie en lieve aan 't leed verbonden.

Zij ging weer naar vóór, zette zich op een stoel neer,

den, door den later opdringenden Islam, nog aanwezig is op Bali en Lombok, waarvan de bevolking voor een achtste Boeddhistisch is en voor de rest Ciwaitisch-Bramaansch. Beide godsdiensten verdragen zich echter goed met elkaar en het is geen zeldzaamheid, als een persoon zich aan beide wijdt en men bij plechtigheden zoowel Boeddha- als Bramapriesters aanwezig ziet.

Van het hedendaagsche Hindoeisme werden talrijke voorbeelden en typen vertoond, waarna de Bali-serie werd besloten met de beschrijving van eene lijkverbranding.

Voorts vertoonde de heer G. nog enkele typen van sluimerende Hindoe-vereering onder de Javanen, zich uitdrukkende in bruidstooisels en feestkleeding, Wajangverhalen, enz., waarna hij nog eenige bijzonderheden over de zeden en gewoonten der Balineezen ten beste gaf.

Aan het slot van zijn rede zeide spr., dat iedereen, die het Hindoeisme bestudeerde en er over sprak, onwillekeurig onder de bekoring daarvan kwam. Hoewel daarin veel verheven idealen en altruistische daden tot uiting komen, legde hij er toch den nadruk op, dat wij voor het christendom van deze godsdiensten niets kunnen of behoeven over te nemen, daar dit alle elementen in zich bevat voor een gelukkig en vredig bestaan, indien men dezen godsdienst maar nakomt met denzelfden ijver en zelfopoffering, als de Oosterlingen de hunne, en vooral ook met dezelfde verdraagzaamheid tegenover andersdenkenden.

* * *

In hetzelfde blad vinden wij de volgende beoordeeling van de

Jubileum-uitgave van het Indologenblad.

,,Een ,,g e d e n k b o e k'' is deze jubileum-uitgave niet, daarvoor was het aantal medewerkers niet groot genoeg. Van velen, door de redactie voor een bijdrage aangezocht, zijn haar ,,door tijdsgebrek'' geen artikelen geworden. Ons lijkt het wat moeilijk te juichen over de vervlogen eeuw van gezagsoefening, op het oogenblik, dat onze gezagsoefening zoovele moeilijkheden ondervindt.

De meeste van de zeventien medewerkers hebben, zoo meenen wij, in afwijking van het oordeel der redactie, er niet anders over gedacht. Het is veelal een ernstig woord, dat door hen is gesproken. Feitelijk wordt over het algemeen den bestuursambtenaren voorgehouden het vele, dat nog een beletsel is, om zijn loopbaan te bestempelen als een met ,,hoog idiëele waarde'', wat zij, goed opgevat, toch in waarheid is.

Zoo is deze jubileum-uitgave er een waaruit voor de jonge Indologen metterdaad ,,leering'' te putten valt. Zal de bestuurstaak worden opgevat van het hooge standpunt zooals de redactie in haar voorwoord in weinige regels uiteenzet, dan moeten de vele wenschen in vervulling gaan, die in deze uitgave besloten liggen.

Wellicht, dat van haar niet de door de redactie verwachte ,,bezieling'' uitgaan zal. Medewerken zal zij, daarvan zijn we zeker, om Nederland nader tot Indië te brengen.''

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Rechtskundige ambtenaren.

Door een voorloopig *comité* van rechtskundige ambtenaren is een circulaire verzonden om hun collega's, de rechtskundige ambtenaren, op te wekken tot het stichten van een vereeniging.

De redenen, welke tot dien oproep aanleiding gaven, zijn, dat het het *Comité* gebleken is, dat er, niet alleen onder de ouderen, maar ook onder de jongeren in dienst, een geest van ontstemming heerscht over toestanden en regelingen, die door de tijdsomstandigheden en den groei der maatschappelijke verhoudingen moeilijk meer te bestendigen zijn.

Het *Comité* nu wenscht systematisch na te gaan, welke de redenen der heerschende ontstemming zijn, in hoeverre deze gegrond en billijk te noemen zijn en in hoeverre deze aanleiding zouden kunnen geven om eventueel stappen te doen bij autoriteiten en regeering, om waar dit noodig, gewenscht en mogelijk mocht voorkomen, in die toestanden en regelingen verbetering te krijgen.

Tevens geeft het *Comité* eenige punten aan, die de lijn der toekomstige actie zullen aanduiden, n.l.:

1. de voorbereiding zoowel in Nederland als den eersten tijd in Indië voor de ons wachtende taak geeft geen voldoende waarborgen, dat die taak steeds op de beste wijze vervuld kan worden;
2. de regeling der ambtelijke werkzaamheden behoeft in vele gevallen herziening, waar door deze meermaals een ongunstige invloed op de afdoening daarvan wordt uitgeoefend, evenzeer als door het onvoldoend geschoold en gesalarieerd lagere personeel;
3. de tegenwoordige regeling der positie van de z.g. bureau-juristen eischt verbetering;
4. de wettelijke regeling van de financieele positie van het meerendeel onzer houdt geen rekening met den verhoogden levensstandaard;
5. de vooruitzichten op ambtelijke bevordering zijn onbevredigend;
6. de pensioenregeling is niet meer te achten overeenkomstig de veranderde tijdsomstandigheden.

Zullen niet alle ambtenaren, ook de niet-rechtskundige, het eens zijn met den inhoud van punt 6, dat van den tegenwoordigen tijd de Indische pensioenen van de doorsnee-ambtenaren te laag zijn?

Irrigatie.

In de *Loc.* komt X. terug op het *wadoek*-stelsel, waarvan door ons in het vorig weekoverzicht gewag gemaakt werd.

Gebrek aan geschikt terrein, verlies van sawahgronden, aanlegkosten, enz. zullen volgens X. den aanleg van veel kleine *wadoeks* wel verhinderen. In sommige tertiaire bevloeiingscomplexen, waar dus in de meeste gevallen het gebruikte water naar zee wordt afgevoerd, zou men dit water door middel van een *pomp-installatie* in de *wadoeks* kunnen terugvoeren, en zoodoende het watergebrek eenigszins verminderen.

Met dat naar zee afgevoerde water, dat voor de cultures verloren is, zouden nog duizenden bouws grond vruchtbaar gemaakt kunnen worden. Door een schakel van kleinere motorpompen of door een grootere pompinstallatie zou het water omhoog gevoerd kunnen worden.

Er is X. een geval bekend, waar met een *motorpomp* van ± *f* 1500.— eerst het water 12 M. opgevoerd wordt naar een verdeelreservoir van ± 40 M^3. inhoud, van waaruit 78 H.A. bevloeid wordt. Door middel van een kleinere *motorpomp* van ± *f* 1100.— wordt het water nogmaals 16 M. hooger gevoerd, om door een gegraven leiding nog 43 HA. te bevloeien. Wordt bij hetgeen de pompen kosten, nog *f* 2400.— gerekend voor uitgraving, leidingbouw, aftapsluisjes en pijpleiding, dan is voor *f* 5000.— een uitgestrektheid van 121 H.A. of ± 170 bouws van water voorzien, of voor nog geen *f* 30.— per bouw.

,,Als we eens vaststellen'', aldus X. ,,dat in Indië — Java vooreerst — wel 100000 b. vruchtbare gronden zijn en ook wel 100.000 L. water per seconde ongebruikt in zee stroomt, dat niet door gravitatie op die gronden is te brengen, al loopt het in sommige gevallen er op geen meter afstands langs, zou dan een motorpomp niet onschatbare diensten bewijzen? Waarom wel in Amerika en andere landen? Is er geen geld voor zulke proefnemingen, die in andere landen reeds geslaagd zijn? Is er wel geld, dan zijn er tientallen geschikte gelegenheden, om reeds volgende week een proef te nemen. Gelegenheden, waar zelfs geen commissies van ingenieurs eerst behoeven te adviseeren, waar zelfs geen terreinopname noodig is, waar men desnoods op een paar ingeheide klapperstammen een *motorpomp* kan opstellen en de grond 30—60 picol padi zal opleveren per bouw.''

Met cijfers toont X. aan het groote voordeel van

---

kon een zenuwglimlachje van geluk, bij de gedachte aan de komende verrassing, bij de comedie, die ze nu ging spelen, ternauwernood onderdrukken. Ze kón niet stil zitten, liep te ijsberen op de voorgalerij.

Hij dacht, dat zij dit deed uit verdriet, door de tweespalt in haar innerlijk-wezen: 't leed om hem en de angst om 't kind, en zei: Kom vrouw, ga nu rustig zitten, ik ben immers ook kalm! 'k Weet wel, dat de liefde voor Vrouwke je die angsten bezorgt!''

,,Och, laat me maar!'' Ze zei 't op onverschilligen toon, 't gelaat, met de zenuwgelukslach om de lippen, van hem afgekeerd.

,,Kom, ik ga piano-spelen. Heusch, ik ben weer vroolijk!'' riep hij gewild uit, naar de piano loopende in haar zitkamertje, waarvan de buitendeur uit kwam op de voorgalerij. Er klonk een vroolijk wijsje!

Zij leunde over de balustrade, turende den weg op, den kant, waar Vrouwke, Isy en baboe vandaan moesten komen. 't Was alsof de tijd omkroop. Er waren al drie kwartier voorbij, nóg niets te zien.........

,,Kom, vrouw, sta daar nu niet zoo, kom wat zingen!''

,,Och neen, laat me maar, zingen kan ik nu heelemaal niet.''

't Comediespel ging haar prachtig af! Ze liep nu naar den anderen kant van de balustrade: tuurde, tuurde......

Ze bewonderde zijn flinken wil in daad omgezet: 't verdriet weg te musiceeren!

't Was zes uur......... dáár...... dáár kwam 't drietal! Ze liep kalm, opdat hij geen achterdocht zou krijgen, maar met weer dien zenuwlach om de lippen, naar 't tuinhek...... eindelijk wandelt Isy naar binnen. Hij merkt niets, zat alweer te lezen; plotseling: ,,Man, kijk eens, wie is daar!?''

,,I......s......y......!?''...... Hé?!''

,,V...r...o...u...w...t...j...e!''

,,Ben je blij?''

,,Natuurlijk! Hoe heb je dat gedaan?''

Toen volgden uitleggingen, lachjes en snikjes. Isy zelf zat beduusd op 't stoepje van de voorgalerij; scheen van streek; begreep niets van dien toestand! Dat was te veel emotie voor 't hondenhartje, voor 't klein hondenkopje.

,,Laat Isy maar'', zeiden ze tot Vrouwke. ,,Isy is een beetje in de war. Morgen is Isy weer beter!''

Ze waren in-gelukkig, hij en zij! Hij om 't liefdebewijs en de aanwezigheid van Isy — zij door de liefde, die ze hem kon toonen, de liefde, die ze zoo zeker in zich voelde: de zelfoverwinning voor hem behaald!

Toen ineens: ,,Maar als je nu weer bang wordt?''

,,Neen, je zult zien, ik zal flink zijn. Heusch, je hebt gelijk; vooral in Indië moet men fatalistisch zijn! — Ben je heusch blij?''

,,Dat wéét je wel! Maar jij toch ook?''

,,Ja, natuurlijk. Isy is een lief diertje. Je weet wel, dat ik zelf altijd zeg, dat ze zoo iets menschelijks heeft met haar sympathieke, vragende oogen.''

Om 7 uur — Vrouwke lag in diepe rust — zaten man en vrouw te lezen en Isy lag op een stoel, vlak bij hen, alsof ze nooit weg was geweest.

(Wordt vervolgd.)

dergelijke maatregelen; hij berekent, dat voor een oppervlakte van 100 bouws met één oogst van *padi-gaga* en één oogst van *polowidjo* een totaal opbrengst van *f* 6000.— per jaar gemaakt wordt. Bij gebruikmaking van een *motorpomp*, komt hij tot een opbrengst van *f* 12500.— tengevolge van twee oogsten ieder van 25 picol à *f* 2.50. Voor afschrijving in 5 jaren tijds van de *motorpomp*, die *f* 3000.— zal kosten, voor salaris van den machinist en diens helper, voor brandstof, reparaties, olie, enz. brengt hij *f* 1900.— in rekening. Derhalve zouden de 100 bouws met motorpomp-bevloeiing een *extra* winst opleveren van *f* 4600.— 's jaars gedurende de eerste 5 jaren en later zelfs nog meer. Zou het niet raadzaam wezen een dergelijke eenvoudige proef eens te nemen?

Wethouders.

Burgemeesters hebben hun intrede gedaan in het gemeentewezen. Is het te verwonderen, dat de vraag gesteld wordt, of de *wethouders*, immers in het moederland zoo nauw verbonden met den burgemeester, ook niet ten tooneele dienen te verschijnen? De vraag wordt in de Indische pers druk besproken.

In *Locale Belangen* is J. E. S. opgekomen tegen het aanstellen van wethouders; hij zou in de groote gemeenten aan de voorzitters der vaste raadscommissies zekere bevoegdheden willen zien toegekend, waardoor het den burgemeester mogelijk gemaakt werd, hen als vertegenwoordigers van den raad samen te roepen en alsdan met hem het dagelijksch bestuur te vormen.

Een medewerker van de *Sumatra-Post* meent, dat bedoelde commissie-voorzitters in de eerste plaats geen tijd hebben om zich met de noodige toewijding aan dat werk te geven, terwijl ze verder niet in staat zullen blijken te zijn om de zoo hoog noodige continuiteit in het gemeentebestuur te verzekeren. Ook wethouders, verkozen *uit* en *door* den raad, zullen niet bij machte wezen om de gewenschte stabiliteit aan de leiding te geven, daar de mutatie onder de raadsleden in Indië zoo groot is, dat, voordat ze zich behoorlijk in de zaken hebben ingewerkt, het klokje van scheiden voor hen alweer slaat.

Bedenken we, dat in Nederland, waar de gemeenteraden veel meer politieke lichamen zijn, en dus het dagelijksch bestuur de weerspiegeling moet wezen van de samenstelling van den gemeenteraad, reeds stemmen zijn opgegaan om wethouders te benoemen *buiten* den raad om, zoo klemt die eisch om de boven aangegeven redenen voor Indië nog meer.

Wethouders, staande *buiten* den raad, dus tegenover wie dit college zich geheel onafhankelijk zou gevoelen, zouden met den burgemeester de noodige vastheid kunnen geven aan het bestuur niet alleen, doch ook volop tijd hebben om zich in de verschillende gemeentezaken in te werken.

De *Loc.* in haar nummer van 7 Oct. l.l. de zaak besprekende, is echter van meening, dat wethouders *buiten* den raad spoedig zouden veranderen in hoofdambtenaren, welke reeds in voldoenden getale aanwezig zijn. Daarenboven zou de raad tegenover een wethouder-ambtenaar ook slechts ten deele vrij staan; bij een ernstige, principiëele botsing zou de wethouder dienen heen te gaan, en dat is wel een wat groot beroepsrisico.

Bezoldigde wethouders zouden verder vakmannen dienen te zijn voor de hun toegewezen afdeeling, „maar" — zoo besluit de *Loc.* — „dan ware deskundigheid al weer gesteld boven beginsel, een kwaad, dat ook in Holland tot nu van de toepassing van het nieuwe recept heeft afgehouden."

Uit de O. I. Mail.

Gezondheidstoestand.

Volgens het Typhus-rapport kwamen er te Batavia in de week van 10 tot 16 December j.l. 15 nieuwe typhus-gevallen bij, waarvan 5 bij Europeanen. Een Europeaan overleed en een herstelde. Onder behandeling waren toen 9 Europeanen, 1 Inlander en 1 Chinees.

Noodweer.

Door de dagen achtereen aanhoudende hevige regens was begin Dec. j.l. op Banka een buitengewone waterstand veroorzaakt, waardoor tal van bruggen weggeslagen zijn en het verkeer tusschen de plaatsen Pangkalpinang, Muntok, Blinjoe en Soengeiliat voor voertuigen gestremd was. Voor herstel van een tiental bruggen is aanstonds het noodige verricht.

Een hevige storm woedde ook over Magelang. Vooral de militaire kampementen hadden veel te lijden. Een groot aantal zware boomen viel om; het zinken dak der mitrailleur-tangsi werd met donderend geraas grootendeels verwoest en wel 15 meter ver weggeslingerd. Boomen vielen op stallen en op loodsen. Een inlander werd door een vallenden boom vrij ernstig gewond. Overige ongelukken kwamen niet voor.

In Semarang was de waterstand in de Toentangrivier buitengewoon hoog en hooger dan sinds 1895 bekend is. De dijken waren op verschillende plaatsen overgeloopen, terwijl bij de coupure Glapan een doorbraak had plaats gehad. Het district Singenkidoel stond ten deele onder water.

Voor de inlandsche vrouw.

Uit Lintau (Tanah Datar) vernam de *Sum. Bode*, dat door inlandsche hoofden aldaar een vereeniging is gesticht onder den naam van „Sarikat gadis Lintau." De vereeniging wil werkzaam zijn voor de verheffing der Maleische vrouw en dat doel trachten te bereiken door de stichting eener huishoudschool voor inlandsche meisjes, waarop onderwijs in naaien, kantwerken, in de kookkunst en andere vrouwelijke bezigheden zal worden gegeven.

Commissie tot ontwikkeling van de fabrieksnijverheid.

In de *Javabode* lezen wij:

Aan de in September van het vorig jaar ingestelde commissie tot ontwikkeling van de fabrieksnijverheid is toegevoegd een bezoldigd deskundig lid, dat in het bijzonder tot taak heeft voor zooveel noodig richting en leiding te geven aan de onderzoekingen der commissie in zake de mogelijkheid tot stichting van nieuwe takken van nijverheid in Nederlandsch-Indië.

Bedoeld deskundig lid zal worden aangeduid als gedelegeerd lid der commissie tot ontwikkeling van de fabrieksnijverheid. De vereerende benoeming als zoodanig is ten deel gevallen aan het lid der commissie Jhr. J. C. Reigersberg Versluys, aan wien eene maandelijksche toelage van *f* 1500 is toegekend, met het recht voorts om in het belang van zijne werkzaamheden alle noodige dienstreizen te doen voor rekening van den lande en om rechtstreeks in briefwisseling te treden met alle overheden en colleges en regeeringstelegrammen te verzenden.

Bibliotheekwezen in Ned. Indië.

In de *Javasche Crt.* van 18 Dec. j.l. zijn opgenomen de door den Gouverneur-Generaal goedgekeurde statuten van de Vereeniging tot bevordering van het bibliotheekwezen in Ned. Indië.

Voor de kinderen.

In verband met het voornemen om bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst het vraagstuk van de verkorting der schooltijden en van de schoolhygiëne in het algemeen hier te lande in nadere overweging te nemen, is door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst, een psychiater, dr. A. G a n s, aangewezen voor het maken van een speciale studie van gemelde vraagstukken.

Genoemden medicus is opgedragen voorloopig te Buitenzorg een orienteerend onderzoek ter zake aan te vangen.

Opleiding tot onderwijzer in Nederland.

In het begin van het vorig jaar is bepaald, dat aan de rijkskweekscholen voor onderwijzers jaarlijks ten hoogste 24 plaatsen beschikbaar worden gesteld voor jongelieden uit Indië, behoorende tot de Europeesche en daarmede gelijkgestelde bevolking, aan wie desverlangd vergund kan worden de opleiding tot onderwijzer te ontvangen aan eene in het genot van eene rijksbijdrage gestelde gemeentelijke of bijzondere kweekschool.

In 1915 werden 12 jongelieden voor opleiding tot onderwijzer op den evenbedoelden voet aangewezen.

De regelen voor het afnemen van het examen aan, en voor het geneeskundig onderzoek van deze jongelieden zijn thans aangevuld in dien zin, dat de aangewezen candidaten aanspraak hebben behalve op vervoer voor landsrekening in de 2de klasse der reisgelegenheid, waarmede zij de reis van hun woonplaats naar de dichtst bijzijnde haven van inscheping naar Nederland volbrengen, tevens op eene vergoeding van gemaakte verblijfkosten van *f* 5.— daags.

Nieuwe spoorlijn.

Op 11 Dec. j.l. hebben de chef van weg en werken, de heer P h i l i p s e en de chef van de tweede afdeeling bij de staatsspoor, de heer H o l l, de nieuwe lijn Bandjar—Kalipoetjang goedgekeurd en overgenomen.

Semarangsch Nieuws.

De *Semarangsche Kiesvereeniging* heeft in beginsel besloten om toe te treden als buitengewone afdeeling van den *Vrijzinnigen Bond.* Zij zond als afgevaardigde den heer D e C e u n i n c k v a n C a p e l l e.

De *Loc.* meldt, dat voor het „*Van Deventerfonds*" ten bate van de meisjesopleiding een fancy-fair zou worden gehouden.

Hetzelfde blad schrijft, dat de eerste proefritten met een auto-bus door het heuvelland uitstekend geslaagd zijn.

Helaas lezen wij elders, dat op datzelfde heuvelterrein nieuwe pestbarakken worden gebouwd, want dat het een bekend feit is, dat sinds Nov. j.l. ook Semarang door pest wordt bezocht. Het aantal slachtoffers was nog wel gering, 9 in 4 weken, maar het is volstrekt niet zeker, dat het daarbij blijft; de ziekte kan plotseling hevig om zich heen grijpen en dus zijn strenge maatregelen van noode.

Bovendien al is het gevaar voor Semarang misschien niet zoo groot, omdat het vochtige kustklimaat niet bevorderlijk schijnt te zijn aan de verspreiding, het achterland biedt blijkbaar een pest veel gunstiger ontwikkelingsvoorwaarden; dat dient

derhalve te worden beschermd en daarom dringt men aan op woningverbetering.

Voor de betrekking van chef bij den reinigingsdienst te Semarang kwamen ruim 160 sollicitaties in.

De woning van den legercommandant.

Naar *De Preanger Bode* vernam, zou de legercommandant te Bandoeng den 30sten December een feest aanrichten, ter inwijding van het nieuwe paleis, door den kapitein der genie Schoemaker gebouwd. Deze is, zoo lezen wij, op het hoofdbureau geplaatst en blijft dus te Bandoeng.

Bevloeiïngswerk in Lombok.

Op Lombok komt tot dusver nog geen van gouvernementswege tot stand gebrachte technische bevloeiing voor. In het oostelijk deel van het eiland treft men verscheidene sawahcomplexen aan, die van regen afhankelijk zijn. Gedeeltelijk zijn de Sasaks er in geslaagd, door middel van aftapping uit den eenigen daarvoor in aanmerking komenden stroom, de Palangrivier, water op de velden te brengen. Reeds geruimen tijd geleden werd de hulp van het bestuur ingeroepen om benedenstrooms van de bestaande aftapping een stuwdam met aanvoerleiding te leggen.

Thans is daartoe besloten. Een bedrag van *f* 40000 is door de Regeering voor het doel beschikbaar gesteld. Het graafwerk zal door de bevolking in heerendienst worden verricht.

Door de aan te leggen kunstwerken zal aan een complex bouwvelden van 1100 bouws eene regelmatige bevloeiing kunnen worden verzekerd.

Leger des Heils.

De *Javabode* van 18 Dec. j.l. schrijft:

In de Loge had de openbare verwelkoming plaats van den nieuwen commandant van het Heilsleger, kolonel Cunningham, en van brigadier Vlas en hunne echtgenooten.

Talrijk waren de opgekomenen om getuige te zijn van dit welkom. Ook waren vele telegrammen en brieven ontvangen van hen, die niet aanwezig konden zijn. Zoo was er een brief van dr. Moresco, den juist afgetreden waarnemend directeur van Onderwijs en Eeredienst, die zijn spijt uitdrukte, door ziekte verhinderd te zijn, het welkom bij te wonen en van dr. Wille, den bekenden oogarts.

Daarna werd een welkomstlied gezongen door de soldaten van het militair tehuis, werd door een afgevaardigde gesproken namens de vereeniging „Het Vrouwelijk Maatschappelijk Werk", kwam een deputatie van het Chineesche en Menadoneesche korps de nieuw aangekomenen de hand drukken, werd er gesproken namens de heilsofficieren in Ned.-Indië en namens den staf van het hoofdkwartier.

Dit ging gepaard met het aanbieden van vele bloemstukken vóór mevrouw Cunningham en mevr. Vlas, zoodat het heele podium spoedig met groen en bloemen bezet was. Een fluitorkest van de Menadoneezen gaf eenige stukken ten beste, waarna onze burgemeester, de heer mr. G. J. Bisschop, het woord voerde. Deze herdacht kolonel de Groot, die zoo algemeen bemind was en gaf de verzekering, dat het Heilsleger op zijne medewerking kon rekenen bij het ten uitvoer brengen van den hem zoo sympathieken arbeid. De burgemeester twijfelde er niet aan, dat kolonel Cunningham, die bij het begin van zijn loopbaan gezegd heeft, dat hij geen ornament van het Heilsleger wilde worden, doch al zijn krachten aan de goede zaak zal wijden, inderdaad tot zegen van Indië zal werkzaam zijn.

Daarna sprak de heer P. Bergmeyer, die er in zijn welkomstrede van gewaagde, dat de verhouding tusschen de kerk en het Heilsleger in den laatsten tijd zoo veel verbeterd was en dat daardoor een prettige samenwerking voor eenzelfde doel kon bestaan.

Vervolgens nam de zendings-consul, baron van Boetzelaer van Dubbeldam het woord, die ook kolonel de Groot herdacht en de hoop en het vertrouwen uitsprak, op dezelfde aangename wijze met kolonel Cunningham te zullen samenwerken.

Mevrouw Cunningham sprak daarna in het Engelsch en bedankte voor het zeer hartelijke welkom. Zij vond thans weer bewaarheid, dat de Hollanders zulke gastvrije menschen zijn. Zij zou trachten, mevrouw de Groot zooveel als in haar vermogen lag, te vervangen. Haar vriendelijke woorden werden daarna in het Hollandsch weergegeven.

Mevrouw Vlas sprak daarna en zeide, dat zij onmiddellijk sympathie heeft opgevat voor haar bruine broeders en zusters.

Brigadier Vlas vertelde van zijn 26-jarige werkzaamheden als heilsofficier, waarvan hij 25 jaar in Holland en 1 jaar in Engeland heeft doorgebracht. Al zijn ervaring stelt hij thans ten dienste van Indië.

Ten slotte sprak kolonel Cunningham, naar welk oogenblik allen hadden verlangd. Hoewel de kolonel goed Hollandsch spreekt — hij heeft de laatste 4 jaar in Holland doorgebracht en was zeer lang werkzaam in Zuid-Afrika — achtte hij het toch raadzamer, deze eerste toespraak, welke natuurlijk ook in het Hollandsch werd omgezet, in het Engelsch te houden.

De kolonel dankte den burgemeester voor zijne vriendelijke en hartelijke woorden. Hij zeide tot den heer Bergmeyer, dat gelukkig in Engeland reeds zeer lang die eensgezindheid tusschen kerk en heilsleger bestaat. Hij dankte allen voor hun hartelijk welkom.

Hij had gelezen en gehoord, dat hier veel te doen viel voor het Heilsleger, dat hier vele leprozen waren. Hij zou het beste in zijn ziel en in zijn hart geven voor zijn werk in Indië.

Er werd toen nog een afscheidslied gezongen. De geheele bijeenkomst droeg en prettig en aangenaam karakter. Een der heilsofficieren zong tusschen twee toespraken in met een fraaie stem een christelijk lied, waarbij hij zich met een guitaar begeleidde.

Een kinderkoor hief welkomstzangen aan.

Het was een aangename avond!

PERSONALIA.

De Bandoengsche burgemeester.

Het gemeenteraadslid Roeloffsen heeft in de vergadering van de Bandoengsche kiesvereeniging meegedeeld, dat door de gemeenteraadsleden een rekest gericht is tot den landvoogd, waarin tot burgemeester van Bandoeng voorgedragen wordt de huidige voorzitter van den gemeenteraad, de heer Coops, aangezien volgens de overtuiging van den Raad, de belangen van Bandoeng het best aan den heer Coops zijn toevertrouwd.

Als tweede wordt aanbevolen de heer Ch. G. Cramer, ingenieur bij de B.-O. W. te Batavia.

Directeur Onderwijs.

Mr. Creutzberg is belast met de waarneming van de functie van directeur van het Departement van Onderwijs, enz.

Secretaris Landbouwsyndicaat.

De van Europeesch verlof teruggekeerde dr. G. Otten, de secretaris van het Ned. Ind. Landbouwsyndicaat, heeft zijn functie, die tijdelijk door den onvermoeibaren president, den heer F. Ottolander werd waargenomen, begin Dec. j.l. hervat.

Inspecteur van Scheepvaart.

Voor den duur van het aan den heer Bisschop van Tuinen verleend verlof wordt met de waarneming der betrekking van inspecteur van Scheepvaart belast de adjunct-inspecteur A. J. W. van Anrooy.

De nieuwe vlootvoogd.

Met de „Sindoro" kwam 14 Dec. j.l. te Batavia aan de nieuwe bevelhebber ter zee en Marine-departementsbeheerder, Schout-bij-Nacht J. A. M. Bron.

P. J. Stephan.

De heer P. J. Stephan, directeur van de Ned. Ind. Escompto-Mij., herdacht den dag, dat hij 25 jaar werkzaam is aan deze bankinstelling.

Ongetwijfeld zullen velen gebruik gemaakt hebben van de gelegenheid om den heer Stephan op dezen dag hun gelukwenschen aan te bieden.

Met pensioen.

Naar *De Java-Bode* vernam, zal de heer L. C. F. Polderman, de chef van den kadastralen dienst, tegen Mei 's lands dienst met pensioen verlaten, zoo ook dat de exploitatie-chef bij de S. J. S., de heer Oltmans, in Januari met pensioen gaat.

Met verlof.

De overste Gerlach zou in Februari met buitenlandsch verlof gaan.

Suriname.

Wij hadden niet gedacht, zoo spoedig te zullen terugkomen op een van des heeren Sibinga Mulder's stokpaardjes: het Surinaamsche „gekruidenier" in den landbouw, waarover wij het in ons vorig nummer hadden. Wie rekent ook op de ironie van het toeval? Juist was dat vorige nummer verschenen, toen wij uit Buitenzorg van Dr. P. J. S. Cramer, oud-directeur van den landbouw in Suriname, een niet in den handel zijnde brochure ontvingen, getiteld: „*Eén of meer gewassen per onderneming? Eenige opmerkingen naar aanleiding van een lezing door den directeur van het caoutchoucbedrijf van het boschwezen over bedrijfspolitiek bij overjarige cultures te Paramaribo gehouden.*" Weltevreden 1916.

Deze lezing — van den heer H. J. van Hasselt — is door ons besproken in de nummers van 2 Maart en 18 Mei 1916. Een groot deel daarvan was gewijd aan de bestrijding van de zienswijze van Dr. Cramer, dat de planters niet alles op één kaart moesten zetten.

Dr. Cramer's verweer, een klemmend betoog, is geworden een vernietigende critiek van de beweringen van den heer van Hasselt. De Surinaamsche planters vinden hierin een krachtige verdediging van hunne zienswijze, welke dezelfde is als die van Dr. Cramer. Dit moge hun een troost zijn voor al hetgeen zij, om die zienswijze, van den deskundigen heer Sibinga Mulder hebben moeten hooren.

Interessant in Dr. Cramer's brochure is vooral dat gedeelte, waarin hij het onjuiste aantoont van de uitspraak van den heer van Hasselt: „In Indië ziet men dan ook bijna uitsluitend zuivere ondernemingen", waarmede bedoeld zijn ondernemingen met één cultuur.

Dr. Cramer schrijft op blz. 22:

„Ondernemingen met meer dan één cultuur vindt

men over geheel Nederlandsch-Indië verspreid. Op Sumatra's Oostkust is het rubber met koffie, of rubber naast klappers, naast oliepalmen; in Tapanoeli rubber met koffie; in de Lampongs eveneens. In West-Java vindt men thee naast kina, rubber gecombineerd met koffie, rubber naast thee. Midden-Java is het land van de ondernemingen met meer cultures: kapok en cacao, koffie en peper, rubber en nootmuskaat komen er in allerhande combinaties voor. In den Oosthoek eindelijk zijn het vooral rubber met koffie, op de hooger gelegen ondernemingen ook wel eens koffie met thee of koffie met kina; een enkele maal ook koffie, rubber en cacao. Wanneer men aan al die ondernemingen met meer dan één cultuur hier op Java denkt, wat moet men dan zeggen van de uitspraak van den Directeur van het Gouvernements Rubberbedrijf op Java: „In Indië ziet men dan ook bijna uitsluitend zuivere ondernemingen."

Wat zeggen de leidende personen uit de handels- en planterswereld van de uitspraak van deze autoriteit: „ „dat deze risicoverdeeling, toegepast op de plantage zelf, deze plantage in minder gunstige conditie brengt?" "

Dus ook in Oost-Indië „*gekruidenier*", al is het dan ook op veel grooter schaal dan in Suriname. En dat die kruidenierszaken winst opleveren leze men bij Dr. Cramer op blz. 27.

De heer Sibinga Mulder neme hiervan kennis, als hij weer zijn licht laat schijnen over Surinaamsche landbouwtoestanden; vooral leze hij hetgeen Dr. Cramer op blz. 34 en 35 mededeelt van de zienswijze van den heer D. Birnie, in Indië wel bekend.

„Het kapitaal, dat zich beschikbaar stelt voor den grooten landbouw, interesseert zich slechts voor één cultuur, niet voor twee tegelijk."

Ook van deze uitspraak van den heer van Hasselt wordt de onjuistheid aangetoond.

Wij kunnen niet langer stilstaan bij de beschouwingen van Dr. Cramer; slechts willen wij van blz. 37 nog het volgende aanhalen:

........Het is dan ook niet te verwonderen, dat op het rubbercongres geen enkele stem zich tegen het verdeelen van het risico over meer dan één cultuur per onderneming verhief. De discussie liep over verschillende punten; enkele sprekers b.v. waren voorstanders van twee cultures naast elkaar, in plaats van gemengd; verschillende verklaarden zich zelfs uitdrukkelijk voorstanders van meer dan één cultuur per onderneming.

De heer van Hasselt heeft deze discussie mede gemaakt en even later zelfs aan het debat over het uitdunnen deelgenomen. Als laatste vraag moge hem de volgende worden gesteld: „Waarom heeft hij bij deze gelegenheid het stelsel van meer dan één cultuur per onderneming niet bestreden, dat hij in Paramaribo zoo beslist afkeurde?"

Bij het debat dat volgde op de lezing van den heer van Hasselt, zeide de heer Calkoen, Directeur-Voorzitter van de Surinaamsche Bank: ......„En dan vind ik er veel voor te zeggen, dat men denkt: Laten wij liever het risico verdeelen, dus niet één groote, mooie cultuur en dan desnoods ten ondergaan, maar liever verschillende cultures en kleinere winsten, maar dan ook geen groote verliezen, langzaampjes aan. En nu is dat bij herhaling kruidenierderij genoemd, och, er zijn zooveel welgestelde kruideniers. Wel, later trekken wij ons dan maar als een kruidenier terug uit de zaken, maar ondertusschen zijn wij er dan nog."

Ten slotte een vraag aan de heeren van Hasselt en Sibinga Mulder: zoo zij de keus hadden, wat zouden zij liever zijn, zoo'n „welgestelde kruidenier", wiens zaak b.v. 12 pct. winst oplevert, of de eigenaar van een „zuivere onderneming", die 10 pct. geeft?

Ieder, die Surinaamsche landbouwtoestanden bestudeert, neme kennis van Dr. Cramer's geschrift.

* * *

Een commissie uit het Studiesyndicaat voor Suriname, bestaande uit de heeren J. S. C. Kasteleijn, B. Kluvers, oud-administrateur der Handel Maatschappij Amsterdam, en E. Snellen, rijkstuinbouwleeraar, zal 23 Februari naar Suriname vertrekken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Onbetrouwbaar. De *Pembrita Betawi* neemt uit het *Bat. N.blad* het bericht over, dat in de Inl. gevangenis te Cheribon wederom vier Inl. Hoofden in verzekerde bewaring werden genomen, nl. een *wedana*, een *mantri loemboeng*, een *mantri politie* en een schrijver. De eerste werd beschuldigd een som van *f* 16000 aan *loemboeng*-gelden verduisterd te hebeben.

In de *Pewarta Deli* wordt uit het *Bat. N.blad* het bericht overgenomen, dat in een algemeene vergadering van de *S. I.* te Soerabaja, welke door 500 personen bezocht werd, de plaatselijke Voorzitter uit zijn functie werd ontzet, wegens verduistering van liefdegaven, voor de Kartini-vereeniging bestemd. Tevoren had deze Voorzitter den Secretaris der *S. I.* te Soerabaja aangeklaagd wegens verduistering van gelden (opbrengsten van liefdadigheids-voorstellingen), waarop hij op zijn beurt verschillende bestuursleden van dezelfde praktijken beschuldigde. Nu is dan de president er uitgezet. Een mooie boel! Zoo merkt de redactie op.

Onverstandig. De redactie van de *Oetoesan Melajoe* vestigt de aandacht op het feit, dat zij steeds het gezag der Inl. ambtenaren hoog gehouden heeft. In dit Maleische blad, dat door Maleiers geredigeerd wordt, zal zij steeds met genoegen de overtuiging uitspreken, dat zoowel het Nederl. Gouv. als zijne ambtenaren 's lands belangen naar hun beste vermogen behartigd en in geen geval de Inlanders onderdrukt hebben. De bladen, die voortdurend klagen en lasteren, zijn h. i. als *landverraders* te beschouwen. En zeer onverstandig ook. Japan toch, dat naar voorwendsels zoekt om Java en Sumatra te vermeesteren, zal dergelijke uitlatingen als welkome getuigenis aangrijpen om te verkondigen, dat de Inlander onderdrukt wordt en dientengevolge zijne tusschenkomst noodig is om genoemde eilanden uit de Hollandsche heerschappij te verlossen. Zoo besluit bovengenoemd blad.

In een ander nummer van hetzelfde blad, wordt in een hoofdartikel dit onderwerp nogmaals behandeld en tevens een vergelijking gemaakt met het Japansche bestuur op Formosa. Indien er werkelijk ambtenaren zijn — en die zijn er — die zich aan knevelarij schuldig maken, waarom dan niet den weg ingeslagen, door de wet aangewezen, en hen openlijk aangeklaagd, in plaats van te mopperen en te lasteren? Toch doet diezelfde redactie bij een bespreking der militie-regeling het dringend verzoek, niet de woorden *soldaat* en *tangsi* te gebruiken, omdat de Menangkabauers deze woorden, die een slechten klank geven, niet gaarne hooren. Het woord *tangsi* bijv. wordt niet alleen voor *kazerne*, maar ook voor *gevangenis* gebruikt, terwijl de Inl. wél *landsverdediger*, maar geen *soldaat* wenscht te zijn.

Een Waarschuwing. In een ander artikel (van hetzelfde blad), spoort de redactie het bestuur aan om op zijn hoede te zijn voor de door de *Sarikat Islam* te Padang op te richten godsdienstschool, die een kweekplaats dreigt te worden voor revolutionaire elementen. Het streven van de S.I. is toch om den Islam sterk te maken, desnoods met verstoring van de openbare rust en orde, zooals nu onlangs in Djambi gebleken is.

Afpersing en Willekeur. De *Mato-Mato* spreekt als haar overtuiging uit, dat de afpersing en willekeur der machthebbenden een vergif is voor 's lands welzijn, en een beletsel voor den vooruitgang, wat blijken kan uit de talrijke klachten, in dit blad opgenomen, afkomstig van onderdrukte „Inzenders". Zegt nu niet, dat die gelogen zijn, waarschuwt de schrijver, een ieder onzer is verzekerd, dat hij door een gevaarlijke „ziekte" wordt bedreigd, vandaar, dat die „Inzenders" zich daartegen als een borstwering hebben opgesteld, om de verdrukte partij te dienen. 't Is treurig, maar 't is, alsof de Inlandsche ambtenaren, zoodra zij in 't bezit van hun bewijs van aanstelling gekomen zijn, uit hun ras geraakt zijn en zich als keizers beschouwen, uitgezonden om het volk uit te zuigen!

Reorganisatie. De *Bintang Soerabaja* verneemt uit het *Soer. H.blad*, dat het Gouv. van plan is om de Amboineesche scholen geheel te reorganiseeren. De adjunkt-inspecteur van het Holl. Inl. onderwijs, de heer van Maanen, hield althans een conferentie met verschillende Amboineesche en Menadoneesche onderofficieren, teneinde de wenschen der ouders van de leerlingen der Amboineesche scholen te vernemen. De Gouv. van Atjeh schijnt er bij de Regeering op aangedrongen te hebben, op onderwijsgebied meer dan tot heden iets te doen voor de kinderen van militairen van Amboineeschen en Menadoneeschen landaard. Ook werd door den heer van Maanen het advies in deze gevraagd van den heer van der Steur te Magelang.

Inl. Scholen. De Vereeniging *Pawiatan Wanoto* zal, dank zij de haar van regeeringswege toegekende subsidie voor het bouwen en de instandhouding van een Inl. meisjesschool, binnenkort op Djambong (Magelang), een nieuw schoolgebouw doen verrijzen. Dit zal dan de eerste school van dien aard in de residentie Kedoe zijn. *(Bintang Soerabaja.)*

Hetzelfde blad vernam, dat thans met den bouw van een normaalschool te Blitar, welke tengevolge van het uitbreken van den oorlog uitgesteld werd, een aanvang moet worden genomen. De kosten worden op *f* 260.000 geraamd. Het aantal leerlingen bedraagt momenteel 80.

Vooruitgang. Hetzelfde blad vernam uit het *Bat. N.blad*, dat de assistent-resident van Blitar, tot verbetering van de veeteelt, de bevolking er toe gebracht heeft een fonds bijeen te brengen. Een som van *f* 10.000 heeft men op deze wijze verkregen, waarvoor nu dekstieren zijn gekocht. Daar de zaak bij de Inl. landbouwers veel medewerking ondervindt, wordt uit de dekgelden een blijvend fonds gesticht ten behoeve van de verbetering van het ras. Veel steun wordt daarbij ondervonden van de afdeelingskas, die tengevolge van een veel verbeterd en intensiever beheer in bloeienden staat verkeert en ter wille van de bevolking te Wlingi een filiaal heeft gesticht. Daar bestaat nog een andere bank, doch deze behoort aan een partikulier, die door middel daarvan de grondhuur-ordonnantie wist te ontduiken. Kwamen namelijk de landbouwers bij de fabriek

geld, dan werden ze verwezen naar de Bank, die het geld op langen termijn verstrekte, mits de leeners zich mondeling verbonden, hun gronden aan den stichter, i. c. eigenaar der suikerfabriek, af te staan. Op afbetaling werd niet aangedrongen dan tegen den tijd, dat de grond noodig was. Door de vele klachten, die dientengevolge het B. B. bereikten, werd de assistent-resident er toe gebracht, te Wlingi een filiaal der afdeelingsbank op te richten.

Doordien er met behulp der regeering een enorme verbetering is gebracht in de verkeerswegen naar de hooger gelegen gronden in Wlingi en de afvoer der produkten daardoor vergemakkelijkt is, wordt met de bemoeienis van den landbouwadviseur door de bevolking op eenigszins groote schaal de verbouw van aardappelen en uien in het Wlingische ter hand genomen. De daarmede in het vorige jaar genomen proeven hebben in groote mate aan de verwachtingen voldaan.

Behoefte aan Badhuizen. In de *Pembrita Betawi* leest men, dat te Batavia op het erf vóór het bureau van het mijnwezen, een artesische put bestaat met een uitmuntend badhuis, verdeeld in afdeelingen voor vrouwen en mannen. Dat het in een dringende behoefte voorziet, bewijst het drukke bezoek, ook van arme Europeanen. Jammer genoeg, heeft het grondpeilwezen niet meer van die badhuizen gebouwd. Ze zijn bepaald noodzakelijk, daar vele Inlanders zich nog baden in het vuile Tjiliwongwater, en er zelfs hunne kleederen en beras (rijst) wasschen, bijv. te Parapattan, Noordwijk en Pasar-Baroe. De kosten van die badhuizen kunnen gedekt worden door heffing van een kleine retributie voor het gebruik.

Op de lange Baan. In 't begin van het vorige jaar —alzoo de *Pembrita Betawi* — overleed een Inl. marine-matroos, zijn vrouw nalatende een maand traktement van *f* 22.70 en eenige goederen, welke bij vendutie *f* 4.50 opbrachten. Dit bedrag van *f* 27.20 is voor een Javaansche weduwe een belangrijke som. De vrouw had niets van deze erfenis geweten, als een welwillend politieopziener haar niet als baboe had aangenomen en haar na een schrijven aan en van de marine-administratie van de haar toekomende gelden had verteld. Bedoelde opziener schreef aan de wees- en boedelkamer te Soerabaja, die bericht zond, dat het Batavia aanging. Toen werd er een brief naar Batavia geschreven, van waar na lang wachten de mededeeling kwam, dat het geld te zijner tijd beschikbaar was. Tot nu toe heeft de vrouw nog niets van haar centen gezien. Zoo schrijft bovengenoemd blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Koffiedieven. De *Pewarta Soerabaja* vernam uit Kediri, dat daar kort geleden een Inl. vrouw, die aan het station uit de stoomtram stapte, door de zwaarte van haar last de attentie van een politieagent trok. Aan zijn vriendelijke uitnoodiging hem den inhoud er van te laten zien, kon zij moeielijk ontkomen en toen deze bleek te bestaan uit een flinke hoeveelheid koffie, waarvan zij de herkomst liever niet opgaf, kreeg zij in de boei gelegenheid zich wat te bedenken. Bij het onderzoek kwam uit, dat haar de verkoop der koffie was opgedragen door een Inlander, die bekend staat den dag gewoonlijk in een rustig nietsdoen door te brengen. Het onderzoek wordt met kracht doorgezet; vermoedelijk heeft men hier te doen met één der dieven, die den omtrek der koffieplantingen zoo onveilig maken.

Wanbetalers. Aan de *Pewarta Soerabaja* wordt uit Ngawi geschreven, dat de assitent-resident aldaar, qua voorzitter van de plaatselijke credietbank, niet best te spreken is over het groote aantal wanbetalers, n.l. 1221, die op ultimo 1915 nog ruim 36 mille aan de credietbank hadden moeten betalen. De meesten hunner wonen in de onderdistricten Paron en Ngawi. Hoe dichter bij de bank, hoe slechter betaler. Als die 1221 nonvaleurs allen voor den landraad getrokken moeten worden, dan zal voor den landraadvoorzitter de ellende niet te overzien zijn, tenzij Z.E.Achtbare een stuk of wat buitengewone voorzitters er bij requireeren kan. Bekend is 't, hoe geklaagd wordt over de niet vlugge afwikkeling der landraadzaken. De meeste schulden zijn gemaakt voor aankoop van vee (ruim 71 mille) tegen ruim 15 mille voor grondbewerking. In Ngawi schijnt de veestapel telkens aangevuld te moeten worden door het verdwijnen van sapi's in de Ngawische bosschen.

„Indië Weerbaar". De *Djawa Tengah* deelt mede, dat de *Vereeniging van Spoor- en tramwegpersoneel* op de uitnoodiging van het comité *Indië Weerbaar*, om aan de hieraan verbonden actie adhaesie te verleenen, een weigerend antwoord gegeven heeft. Dat gegrond is op het feit, dat zij de zijde gekozen hebbende van den rechteloozen en overheerschten Inlander, en onmogelijk een beweging steunen kan, die uitsluitend de belangen van het kapitalisme beoogt te dienen.

In verband met dit onderwerp nam bovengenoemd blad uit de *Voorpost* een artikel over van *Indo-Javaan*, gericht tot zijne rasgenooten, hen aansporende zich bij de Javanen aan te sluiten, die hen, zooals de ondervinding geleerd heeft, met open armen zullen ontvangen en niet bij den *totok*, die hen minacht.

De redactie van de *Djawa Tengah* teekent hierop aan, dat die voor ¾ Javaansche Indo's thans in de verdrukking zitten, terwijl de Javanen, wier oogen geopend zijn, niet meer met zich laten spelen.

In hetzelfde blad komt een verslag voor van een openbare vergadering te Soerakarta gehouden, al waar druk op lijsten geteekend werd voor *Indië Weerbaar*. De redactie noemt deze bijeenkomst een „openbaar bedrog" en protesteert er tegen in felle bewoordingen.

De *Warna Warta* gaf een redactioneel artikel over *Indië Weerbaar*, getiteld: „*De N. Inl. Ingezetenen aan den Rand van den Afgrond.*" De strekking van dit stuk is duidelijk: Vreemd — zoo heet het — is 't van den heer van Hinloopen Labberton, de priester der theosofie, die eigenlijk tegen alle bloedvergieten moest zijn, dat hij zich nu laat gebruiken om zijn invloed als geestelijk voorganger en Javanen-kenner aan te wenden om de menschen voor kanonnenvleesch te bestemmen ter bescherming van de Nederl. belangen in Indië.

In een ander nummer van dit blad geeft een vaste medewerker een fel artikel tegen de betooging van „*Indië Weerbaar*". In de pro I. W. te houden samenkomsten moesten slechts komen „prokikvorschlanders of te wel prokaaskoppen en prolikkers." De Indiërs, die slechts den vrede willen hebben, moesten een contrabetooging organiseeren, waarbij moest worden aangetoond, dat het vechten niet hun zaak is, maar die van het zich aan des Indiër's zweet rond gegeten Nederland. Zij, die in den strijd de overwinnaars zijn, zullen als de overheerschers beschouwd worden. Een reeks van scheldnamen krijgt men te lezen aan het adres van de pro I. W.-mannen, in 't bijzonder tot een broeder van den Soenan en den heer van Hinloopen Labberton gericht. De redacteur (een Europeaan) zet deze kritiek voort. Waarom — zoo vraagt hij — zegt deze priester (v. H. L.) 't niet ronduit, dat het geld voor die zware oorlogsbelasting, welke noodwendig het gevolg zal zijn van I. W., komen moet uit de zakken der Inlanders, die nu reeds 30 pCt. meer belasting betalen moeten dan hij zelf? Hem kan 't niet schelen, als hunne belastingen verdriedubbeld worden, als hij maar door de Regeering geprezen zal worden. Arme *Kromo*, gij zult door I. W. geschoren worden tot aan je nekharen toe. O, modern helgebroed! O, moderne bloedzuigers! *Gij* moet in dien afgrond worden neergestort en niet de Inlander. Alzoo de schrijver.

Djambi Weerbaar heet een artikel in de *Warna Warta*, handelende over den opstand aldaar, waarvan de schuld niet aan de ingezetenen moet worden gegeven. Als ik — zegt hij — mijn hond, die zich te slapen gaat leggen, wakker maak en ga ophitsen tegen een wild varken, dat bezig is mijn aanplant te verwoesten en dan dien hond een schop geef omdat hij het varken niet wil aanvallen, maar daarentegen met zijn kameraden wel mij te lijf wil, ja dan kan ik mijn hond dood schieten, maar schuld had hij feitelijk niet. Zoo ging 't ook in Djambi, waar de ingezetenen jaren lang door het bestuur geplaagd en als honden behandeld werden. Gewoonlijk zijn 't dan de belastingen, die tot een opstand aanleiding geven. Nu wordt beweerd, dat de opruiing is gekomen van de zijde der *Sarikat Islam*, alias *Sarikat Abang*, en spreekt men van *opstandelingen;* toch was er slechts een beweging *Djambi Weerbaar*, tot verdrijving van het blanke ras. Acht jaren geleden had zoo iets ook in Borneo plaats en in Europa verzet men zich eveneens tegen te ver gaande onderdrukking en uithongering, maar dan spreekt men niet van *kwaadwilligen*, maar van *revolutionnairen*.

Van Vreemde Koloniën.

Stoomvaartlijn Nederland-Australië.

Waar d. z. herhaaldelijk gepleit is voor 't aanknoopen van meer relatiën met vreemde overzeesche bezittingen en voor 't daartoe onmisbare uitbreiden van de gemeenschapsmiddelen, geven wij hier met genoegen plaats aan een uittreksel van een artikel in „Econ. Statist. Berichten" van den heer H. C. Obreen. Daaruit blijkt, dat ook door Nederlanders, die met den handel in Australië bekend zijn, gewezen is op de kans om met blijvend succes een Ned. st.v.lijn Nederland—Z. Afrika—Australië tot stand te brengen. Zij zou in Australië aansluiting vinden aan de bestaande verbinding van de Indische Paketvaart-Mij. tusschen Ned.-Indië en Australië.

Hierdoor kan worden verwacht op de uitvaart een belangrijke toeneming van den directen uitvoer van Nederl. en onder weg op te nemen Europ. producten naar Z.-Afrika en Australië. Daarnevens kans op vervoer van Z.-Afrika producten naar Austr. en O.-Indië. Op de thuisreis als hoofdvervoer Austr., daarnevens Z.-Afr. producten, naar Nederland en onder weg aangedane andere landen. Vervoer van Austr. naar Ned. Indië en Z.-Afr. is op de koop toe mee in rekening te brengen.

De heer Obreen stelt de kans van slagen voor de heenreis hooger dan voor een lijn naar 't oude plan: Nederl.—Zuid-Afrika—Indië, en voor de terugroute zal z. i. de nieuwe lijn, mits met energie en koopmanschap bestuurd, zich een aandeel kunnen verzekeren in den belangrijken uitvoer van Austr. producten. Volgens Statesmans' Yearbook van 1914 bedroeg die uitvoer in 1913 ± 942 millioen gld. In 1912 was dit nog meer en was daarvan bijv. voor Duitschland ruim 89 millioen, voor België ruim 79 millioen gld. bestemd. De voor-

naamste uitvoerartikelen zijn tarwe, meel, boter, vleesch, talk, wol, steenkolen, koper, goud, lood, huiden en zink.

Nieuwe vlag, nieuwe naam.

Is de „New York Herald" goed ingelicht, dan zou in 't Amerikaansche congres voorgesteld zijn om de Deensch-West-Indische eilanden bij hun overgang onder Amerikaansche vlag D e w e y-eilanden te noemen, ter eere van den dezer dagen overleden overwinnaar van de Spaansche vloot, waardoor de Philippijnen koloniën van de Vereen. Staten zijn geworden.

In Mesopotamië.

Niet als een gebeurtenis van groote beteekenis, maar meer om erop te wijzen, dat in de Koet el Amarastreek, waar zich ten vorige jaren de spannende insluiting van generaal Townshend afspeelde, nog steeds gestreden wordt, geven wij 't bericht weer van een actie, die daar een klein succes aan de Britsche wapenen schijnt te hebben gebracht.

Door een krachtigen aanval, onder dekking van een hevige artillerie-beschieting, vermeesterden de Br. troepen 4300 meter van de eerste Turksche loopgravenlinie aan den rechteroever van de Tigris en een deel van de volgende linies. Zij leden daarbij maar weinig verliezen.

De T. strijdkrachten ten W. van de Mairivier deden daarop verwoede tegenaanvallen, waarbij zij slechts tijdelijk 'n deel van 't verlorene konden terugnemen, en dit nog ten koste van zware verliezen, w.o. 127 krijgsgevangenen.

Duitsche klachten over harteloosheid.

Tegenover de verwijten, die den Duitschers van meer dan een zijde treffen, over barbaarsch of gevoelloos optreden ten opzichte van non-combattanten, is 't verklaarbaar, dat zij er op uit zijn daden van tegenstanders, welke in die richting zijn aan te wijzen, breeder uit te meten dan billijk is. Met dit voorbehoud dient hier een plaats afgestaan te worden aan de mededeelingen van 't Wolff-agentschap van harteloze behandeling van Duitschers in Oost-Afrika.

De manier waarop Eng. en Belg. in O.-Afrika tegen zendelingen, vrouwen en kinderen optreden, herinnert Wolff aan de behandeling van vrouwen en kinderen in den Boeren-oorlog. Overal waar troepen opdringen verdrijven zij onmiddellijk de zendelingen en boeren met hun gezin, zij plunderen de zendingsstations en voeren de ongelukkige slachtoffers in krijgsgevangenschap weg. Mannen worden van hun gezin, moeders van hun kinderen gescheiden.

Een deel van de D. gezinnen bevindt zich nu nog in een concentratiekamp bij Wilhelmstal. Een ander is naar Blantyre in Nyassaland gebracht. Weer anderen worden in de naburige Eng. kolonie te Entebbe en Nairobi gevangen gehouden. Ook daar komen zij echter nog niet tot rust, want, blijkens ingekomen berichten, laat de Eng. regeering allen geleidelijk naar Br. Indië overbrengen; zoo zijn reeds een tachtigtal zendelingen uit Blantyre naar Ahmednagaar overgegaan.

Op rekening van de ruwheid der Belgen wordt gebracht, dat alle kolonisten, zendelingen, vrouwen en kinderen uit D. Oost-Afrika zijn weggevoerd. Zij zouden gedwongen zijn om een verre, bezwaarlijken weg dwars door Afrika naar de Westkust af te leggen. Zoo werden de Bielefelder zendeling Johanssen met vrouw en vier kinderen, en de Neukircher zendeling Kraft met zijn vrouw den 26en Juli '16 uit Rocanda-gebracht naar Sake aan de Oeferki, in Belgisch Kongo. Vandaar werden zij naar Stanleyville aan de Kongo overgebracht, waar zij den 23en September, dus na 60 marschdagen, aankwamen, en een anderen daarheen vervoerden zendeling Krause uitgeput aantroffen.

Twee maanden lang werden zoo mannen, vrouwen en kinderen dwars door bijna geheel Afrika gesleept (volgens een andere lezing, die bij den kolossalen afstand meer waarschijnlijk lijkt, zou de tocht vier maanden hebben vereischt.) Stanleyville is om zijn gevaarlijk klimaat berucht.

Op dezelfde wijze zijn vele anderen behandeld. Door den tocht en 't verblijf in de ongezonde streek loopen allen kans schade aan hun gezondheid te lijden, terwijl, volgens Wolff, vele minder sterke lotgenooten aan de ontberingen reeds zij bezweken.

Smuts triomftocht.

De triomftocht van Smuts is begonnen. Hij zal tot in Londen, ja wellicht via Parijs ook, doorgetrokken worden. 't Biedt een mooie gelegenheid om den kranigen aanvoerder, die in Z. W. Afrika naast Botha en daarna in Duitsch Oost-Afrika als bevelhebber de entente aan veroveringen hielp, te huldigen, en om tevens geestdrift op te wekken en broederschap te prediken. Mocht Smuts te Londen de neiging meebrengen om op de oorlogsconferentie de vredelievende gezindheid te vertolken, die bij vele Afrikaanders de bovenhand begint te krijgen, dan zal de huldiging als krijgsman allicht ook iets bijdragen om aan zijn vredespeech wat zeggenskracht te ontnemen.

Intusschen is hij echter nog pas te Pretoria. Hij is daar geestdriftig begroet. Versierde straten, officieele ontvangst, groote toeloop. In de rede, die hij hield, prees hij zeer de samenwerking van de uit zoo groote verscheidenheid bestaande krijgsmacht in O. Afrika, maar gaf hij ook den Duitschers en hun zwarte strijders de eer van groote dapperheid. De moeilijkheden van den veldtocht hebben de verwachtingen verre overtroffen, maar ze zijn, evenals den vijand, toch overwonnen. 't Verzet kan als gebroken worden beschouwd, het einde is niet ver meer.

Oost-Afrika is een heerlijk land, maar moeilijk voor de operatiën. Zuid-Afrika mag trotsch blijven op zijn zonen, die 't hoofdaandeel in den veldtocht hebben gehad, d i e m i s s c h i e n d e z w a a r s t e i s g e w e e s t i n d e g e s c h i e d e n i s v a n d e w e r e l d. Toch had, seint Reuter, het Smuts het grootste genoegen gedaan, dat die jonge mannen heeren waren gebleven. Als men een getuigschrift aangaande hun karakter wil hebben, moet men zich wenden tot de talrijke Duitsche vrouwen en kinderen, die in het barbaarsche land verspreid zijn. Vraag hen, hoe zij denken over de Zuid-Afrikaanders en zij zullen het u zeggen.

Smuts drukte natuurlijk zijn leedwezen uit niet in Oost-Afrika te hebben kunnen blijven tot aan de definitieve overgave, maar het bevel kan met vertrouwen worden gelaten aan generaal Hoskins, die ten volle voor de taak berekend is.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Verslag Bodemcongres.

Van 24 tot 28 Oct. 1916 werd te Jogjacarta (op initiatief van het Nederlandsch-Indisch Landbouw-Syndicaat) een „Bodemcongres" gehouden, waarvan thans (als extra-Nr. van het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw) een vrij uitvoerig verslag is verschenen.

We moeten volstaan met eene opgave der onderwerpen, welke op dat congres een punt van bespreking hebben uitgemaakt, nl.: „De bodembiologie. — Het humusvraagstuk. — De invloed van het bosch op den waterkringloop. — Watervoorziening voor de cultures in de vlakte. — De noodzakelijkheid eener algemeene classificeering en kaarteering der gronden van Ned. Indië. — De waarde van grondanalyses voor den landbouw.

A naturalist in Borneo.

Bij T. Fischer Unwin te Londen verscheen: A naturalist in Borneo, by the late Robert W. C. Shelford. Edited with a biographical introduction by Edward B. Poulton.

In dit omvangrijk boek wordt hoofdzakelijk de fauma van Serawak beschreven, terwijl ook een enkel hoofdstuk aan de Dajaksche bevolking is gewijd; veel illustraties zijn aan den tekst toegevoegd.

De Javaan gelijk hij schijnt en is.

Van de onder redactie van R. A. van Sandick, met den titel „Onze Koloniën" uitkomende reeks geschriften is een deeltje (No. 9 der 2e serie), verschenen, waarin de heer I. I. Hazewinkel het onderwerp „De Javaan gelijk hij schijnt en is" behandelt.

Dit geschrift verdient werkelijk volle aandacht, want de schrijver is er uitstekend in geslaagd om de oude dwaalbegrippen van „de Javaan is diefachtig, lui, onbetrouwbaar, snoepachtig, lichtzinnig" enz. enz. in het ware daglicht te schetsen en ze uit de wereld te helpen.

De Reflector.

In No. 52 een artikel van den heer F. K. H. Zaalberg over den onlangs benoemden directeur der Ned. Ind. Escompto-Maatschappij: P. J. Stephan (met portret), „een Indische jongen, die zich zelf heeft weten op te werken tot eene positie, welke hem een voornaame plaats doet innemen onder de voormannen van den handel."

Prof. Dr. H. G. Jonker. †

In de „Ingenieur" van 27 Jan. wijdt de heer R. A. van Sandick een kort woord aan de nagedachtenis van Prof. Dr. H. G. Jonker, die op den 18en tevoren plotseling te 's-Gravenhage overleed. Schr. wijst in het bijzonder op de belangwekkende artikelen, welke de overledene in „De Ingenieur" heeft geschreven over het geologisch onderzoek van Ned. Indië.

Hindia Poetra.

Uit den inhoud der Nov.-Dec.-afl. „Indië Weerbaar". II. Geen plichten zonder rechten, door S. Surya Ningrat. — Op de puinhoopen van Oud-Java, door R. M. A. Soerjo Poetro. — Indië in de Fransche Opera, door J. H. François. — Het Javaansche ballet in „Attima" door R. M. Noto Soeroto. — Medezeggingschap, door S. Surya Ningrat. (Handelt over den Volksraad). — Gevangenis-ervaringen van een Inlandsch journalist, door Mas Marco. — Wederzijdsch wantrouwen, door S. Surya Ningrat (naar aanleiding van een artikel van H. Doeff in het „Kol. Tijdschrift").

De Voorpost een dagblad, genaamd „De Indiër".

In een extra-Nr. van de „Voorpost, Orgaan gewijd aan de belangen van Indië", wordt medegedeeld dat op 2 Januari dit weekblad zal worden herdoopt in „De Indiër" en dan dagelijks te Semarang zal verschijnen.

Het door de redactie ontwikkelde program doet eenigszins herinneren aan het dagblad „De Expres", dat, onder leiding van den heer E. F. E. Douwes Dekker, eenige jaren den strijd om het bestaan heeft gevoerd. In hoofdzaak luidt dat program: „De Indiër zal krachtdadig opkomen voor de belangen van de Indiërs en moedig op de bres staan voor de belangen van de Indische beweging; „De Indiër" zal onverzoenlijk vijandig staan tegenover isolement, vooroordeel, rassenwaan, zelfzucht en eigenbaat; „De Indiër' zal zich tot echo maken van het ontwakend volksbewustzijn; „De Indiër" zal kweeken, ontwikkelen, bevestigen en veraanschouwelijken de leer, dat alleen langs den weg van o r g a n i s a t i e betere toestanden op elk gebied verkregen kunnen worden.

Naast dit alles te hopen, dat de redactie met de kleedverwisseling tevens van toon zal veranderen en haar medewerkers niet bij voorkeur zal zoeken onder de bekwamen in het schelden. Uit den in dit opzicht onfrisschen inhoud citeeren we bijv. uit genoemd No. van „De Voorpost": „Hadden wij het genoegen bij een vorige gelegenheid de twee dienstknechten van den heide te nemen, thans achten wij ons gelukkig(!!!) een beurt te kunnen geven aan het opperhoofd van de „Nieuws van den Dag"-kliek, den heer (?) K. Wybrands, bijgenaamd de scheele Karel. Het heerschap scharrelt momenteel in Parijs, zoogenaamd om het Indische publiek op de hoogte te houden van de gebeurtenissen in Europa, inderdaad allerlei gebeunhaas de wereld in te slingeren, daargelaten nog de vuile streken, welke het in zijn vrijen tijd uithaalt. De vuilik komt wel gemakkelijk aan zijn brood, dank zij de welwillende medewerking van het goedgeloovige Indische publiek, dat hem in staat stelt zijn niet rader

te noemen liefhebberijen na te jagen, en met goed succes''.

Naar aanleiding der stichting van den Indischen Vrijzinnigen Bond.

No. 50 van ,,De Banier'', het Christelijk Weekblad voor Ned. Indië, de oprichting van den Indischen Vrijzinnigen Bond vermeldende, spreekt haar teleurstelling er over uit, dat deze Bond blijkbaar geen prijs stelt op het medegaan van sommige groepen der bevolking (o. a. daaruit blijkend, dat hij op een Zondag werd opgericht). Na eene uiteenzetting van de beginselverklaring en het werkprogram van genoemden Bond, besluit ,,De Banier'':

We kunnen ons dan ook niet voorstellen, dat uit onze kringen zich ook maar iemand tot dezen bond zal aangetrokken gevoelen. En als alle voorteekenen niet bedriegen, dan zal na vrij korten tijd een ander concept-program gepubliceerd worden, waaromheen allen zich kunnen scharen, die alleen van een Christelijk-ethische politiek heil voor Indië verwachten.''

De Java-Post.

In het No. van 8 Dec. jl. het vervolg der beschouwingen van J. Suys over het Indisch staatsbeleid; schr. behandelt thans de Landgerechten.

Pr. H. Geurtjens vervolgt in het Nr. van 15 d.a.v. zijne reisindrukken van de Tenimber-eilanden. Uit ethnologisch oogpunt hoogst interessant is zijne beschrijving van de wijze, waarop de Tenimberees zijn dooden verzorgt.

Pr. Vertenten schrijft voorts een opstel (dat in een volgend Nr. wordt voortgezet) over tooverij bij de Marindineezen of Kaja Kaja's van Zuid-Nieuw Guinea.

Archief Suikerindustrie in Ned.-Indië.

Afl. 42 van jaarg. 1916 van dit periodiek bevat een rekest (met toelichting) aan den Gouverneur-Generaal waarin wordt aangedrongen op de stichting van een geologischen dienst in Ned. Indië, in verband met het nut voor de Europeesche cultures, den inlandschen landbouw, het irrigatiewezen, enz., alles waarvoor grondige kennis van den bodem een eerste vereischte is.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De Dec.-afl. bevat naast een oorspronkelijk artikel van W. en J. H. Becking, getiteld: ,,Iets over houtmassa-taxatie bij de boschinrichting'', alleen overzichten van verschenen publicaties, waarin in dit blad reeds eerder de aandacht werd gevestigd. Daarom zij slechts melding gemaakt van een naschrift van den houtvester E. H. B. Brascamp op een artikel uit het ,,Koloniaal Tijdschrift'' over de Panglongs in de afd. Lingga der Res. Riouw en Onderh.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

In de Oct.-afl. vervolgt de heer S. Reitsma zijn: ,,Eenige bladzijden Indische Spoorwegpolitiek'', (die intusschen nu reeds boekdeelen vormen). Schr. behandelt nu de geschiedenis der voormalige Babat-Djombang Stoomtram-Maatschappij.

Publicaties Ned. Indisch Landbouw Syndicaat.

De laatst-ontvangen Nrs. bevatten belangrijke onderwerpen, waaruit slechts een greep kan worden gedaan, o. a.: No. XXI een voordracht van Dr. Ultée over zijne reis naar de rubberondernemingen op Sumatra's Oostkust en van den heer T. Ottolander over de concept-arbeidsregeling voor Banjoewangi (met nadere beschouwingen van J. M. Lagerwerff.

No. XXII (Bijlage A) handelt over Jong-Javanen in dienst van de bergcultures en verbetering der methoden.

No. XIII (eveneens Bijlage A) een voordracht van Dr. J. H. van Blommestein over ,,Geslachtsziekten en hoe die te voorkomen''.

Orgaan der Ned. Indische Officiersvereeniging.

No. 14 van jaargang 1915-1916 bevat o. a. mededeelingen van den kapitein I. Kosman over de oprichting eener coöperatieve verbruiksvereeniging (voor officieren) te Koeta Radja, en in aansluiting daarbij een artikel over coöperatie in het algemeen, door J. J. R. — Over het optreden van Vesting-Artillerie schrijft W. S. — Luitenant F. H. Cheriex geeft eenige opmerkingen over J. G.'s artikel ,,Zijn de provoost- en cachotstraffen voor onze mindere militairen niet langzamerhand uit den tijd?''

Weekblad voor Indië.

Uit den inhoud van Nr. 35 van den 13den jaargang: Het Sanatorium ,,Garoet'' te Ngamplang (met ill.) door M. v. O. — A. F. Herrmann †, door J. B. S. (De heer H., secretaris der Malangsche landbouwvereeniging, medewerker aan het ,,Soer. Handelsbl.'' en ,,Weekbl. v. Indië'', overleed te Malang op ruim zeventig-jarigen leeftijd). — Schetsen uit het leven op de buitenposten (vervolg).

Uit Nr. 36. De nieuwe territoriale commandant van het Leger des Heils in Ned. Indië, Kolonel en mevrouw Cunningham (met portretten). — De haven van Makassar (met ill.) — De inundatie van Toeloengagoeng (met ill.). — Kawah-Idjen, door Dr. W. van Bemmelen (slot), (met ill.). — Java's oude geschiedenis (vervolg), door C.

De Indische Mercuur.

No. 4 bevat o. a.: Bestrijding der mijnwormziekte (Ankylostomiasis), door J. J. van Loghem. — Mededeelingen van den Rijks-voorlichtingsdienst ten behoeve van den rubberhandel en de rubbernijverheid te Delft, door v. Romburgh. — Immigratie in Suriname, door J. Sibinga Mulder. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

* * *

Ten slotte de titels van enkele recente officieele publicaties.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië. Caoutchouc-bedrijf bij het Boschwezen. Verslag over 1914. Supplement op het Verslag van den dienst van het boschwezen over het jaar 1914. (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij).

Jaarverslag van de winning, het vervoer en den verkoop van Banka-tin over het exploitatiejaar 1914. (Batavia, Landsdrukkerij).

Eerste wetenschappelijke balans van het weduwen- en Weezenfonds van militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen, d.d. 31 December 1913. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Observations made at the Royal magnetical and meteorological Observatory at Batavia. Published by order of the Government of Neth. East-India by Dr. W. van Bemmelen. Vol. XXXVI, 1913. (Batavia, Government Printing Office).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West'', Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Opzichters voor den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Ned.-Indië.

Ter beschikking van den G. G. van Ned.-Indië kunnen worden gesteld, om benoemd te worden tot opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Ned.-Indië, personen, die met voldoenden uitslag het examen hebben afgelegd voor opzichter bij den Rijks-waterstaat in Nederland.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, mogen niet jonger zijn dan 23 jaar en behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst), van het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld waar en wanneer de candidaat geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c. q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
b. eene vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van ƒ 1000.— (één duizend gulden);
c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 80.— 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië;
d. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de kosten in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië.

De bezoldiging van een opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederl.-Indië, bedraagt ƒ 200.— 's maands, met 5 driejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 35.— 's maands, met dien verstande, dat aan de opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, te gelijk met de toekenning van de vierde verhooging, of zooveel tijd daarna als dat diploma zal zijn behaald, eene extra verhooging van ƒ 25.— 's maands wordt toegekend. Die opzichters kunnen dus als zoodanig eene maximum bezoldiging bereiken van ƒ 400.— 's maands.

Candidaten, die reeds opzichterspraktijk bezitten, kunnen al dadelijk eene hoogere aanvangsbezoldiging bekomen, die dan berekend wordt door de minimum bezoldiging te vermeerderen met zoovele periodieke verhoogingen als evenredig is aan het aantal jaren gedurende welke men practisch werkzaam is geweest na het behalen van het diploma van opzichter bij den Rijkswaterstaat, dan wel dat van bouwkundig opzichter, uitgereikt door de Maatschappij tot bevordering der bouwkunst te Amsterdam.

Gegadigden met eenige jaren practische ervaring op het gebied van gemeentewerken zullen, indien zij daartoe in Indië aanstonds het verlangen te kennen geven, zooveel mogelijk in die richting werkzaam gesteld wor-

den, en na het verkrijgen van voldoende Indische ervaring en bij gebleken geschiktheid, ingeval zij solliciteeren voor eene betrekking van directeur van locale werken in Indië, daarvoor door den directeur der burgerlijke openbare werken worden aanbevolen.

Het programma van het aanvullingsexamen, waaraan een opzichter moet voldoen om benoembaar te worden tot architect bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indie. is vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 12 Januari 1912 No. 59 (Nederlandsche Staatscourant van 26 Januari 1912, No. 21).

Bij gebleken goeden ijver en geschiktheid bestaat de mogelijkheid dat vrijstelling wordt verleend voor de bepaling, volgens welke de opzichters vijf jaren als zoodanig moeten hebben gediend om tot het examen voor architect te worden toegelaten.

De architecten genieten eene bezoldiging van *f* 450 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen elk van *f* 75 's maands.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederlandsche Staatscourant van 15 Januari 1917 No. 12).

Instrumentmakers voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Ned.-Indië.

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd één instrumentmaker 1ste klasse en eenige instrumentmakers 2e klasse.

De instrumentmaker 1ste klasse mag niet ouder zijn dan 35 jaar, moet grondig bekend zijn met het instrumentmaken en in staat zijn alle herstellingen aan de gebruikelijke telegraaf- en telephoontoestellen en -inrichtingen, alsmede aan meetinstrumenten geheel zelfstandig te verrichten.

Voorts moet hij op de hoogte zijn van de stroomloopen en de werking en behandeling dier toestellen en in staat zijn die toestellen geheel zelfstandig te monteeren, in bedrijf te stellen en te regelen, terwijl hij ook theoretische kennis moet bezitten.

Tot aanbeveling strekt voldoende kennis van de Duitsche en Engelsche talen, om daarin gestelde vaktijdschriften te kunnen lezen.

De instrumentmakers 2de klasse mogen liefst niet ouder zijn dan 25 jaar en moeten eene goede theoretische en practische schoolopleiding als instrumentmaker hebben gehad, zoodat verwacht mag worden, dat zij zich onder leiding verder in hun vak goed zullen bekwamen.

Aan de betrekking van instrumentmaker 1ste klasse is verbonden eene bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands.

De instrumentmakers 2de klasse genieten eene bezoldiging van *f* 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, met vijf driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo een maximum van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) per maand.

Aan practisch ervaren personen kan al dadelijk eene verhooging boven de aanvangsbezoldiging worden toegekend.

Voor de instrumentmakers 2de klasse staat verder bevordering open tot instrumentmaker 1ste klasse.

Zij die voor plaatsing in eene der genoemde betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 3de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. bewijzen van bekwaamheid;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de datum van geboorte.

Verzoeken om plaatsing als instrumentmaker 1ste klasse behooren vóór 10 Februari a.s. te worden ingediend.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht in de 3de klasse voor hen, die op eene aanvangsbezoldiging van *f* 125 's maands, en in de 2de klasse voor hen, die op eene aanvangsbezoldiging van *f* 150 's maands of hooger worden uitgezonden, een en ander c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) voor den instrumentmaker 1ste klasse en van *f* 650 (zes honderd vijftig gulden) voor de instrumentmakers 2de klasse;

c. voor gehuwden, uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 's maands ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië, tot dien, waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz. staan de instrumentmakers gelijk met de overige burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen; bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze; bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een bedrag afhankelijk van de leeftijden der echtgenooten.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zijn verplicht de deswege aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens overtocht naar Nederl.-Indië, tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, zoomede alle andere aan hen in verband met hunne terbeschikkingstelling van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederl.-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst op Java worden ontslagen.

(Nederl. Staatscourant van 15 Jan. 1917, No. 12)

Uitzending van een leeraar voor het middelbaar technisch onderwijs in Ned.-Indië.

Voor het middelbaar technisch onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een civiel-ingenieur, bij voorkeur met practische ervaring op onderwijsgebied.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);

b. vrije overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche verhooging van *f* 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen, die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië) eene zoogenaamde ervaringstoelage van *f* 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhooging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd minder dan 4 jaren, dan wordt de ervaringstoelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

Zij die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 5 Februari 1917 bij een op zegel geschreven verzoekschrift tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1. hunne bewijzen van bekwaamheid;

2. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In de verzoekschriften moeten de gegadigden den dag en het jaar hunner geboorte mededeelen, alsook of zij al dan niet zijn gehuwd en het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraar wordt vóór zijn vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of hij lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz. staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De dienstbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederlandsche Staatscourant van 16 Januari 1917 No. 13).

Van de Afdeeling Apeldoorn:

Lezing met lichtbeelden door den heer *R. M. Suardhy Surya Ningrat* te 's-Gravenhage, op *Dinsdag den 6 Februari a.s.* ten 7.30 uur in de Bovenzaal van de Openbare Leeszaal, over: *Tafereelen uit het Javaansche Volksleven.*

Toegankelijk voor:

1. Leden der Vereeniging met een huisgenoot of genoodigde tegen betaling van *f* 0.10 per persoon (voor plaatsbespreking) en

2. Voor niet-leden tegen betaling van *f* 0.60 per persoon (entrée *f* 0.50 en *f* 0.10 voor plaatsbespreking).

Plaatsbespreking aan de Openbare Leeszaal:

Voor leden op vertoon van hun lidmaatschapskaart vanaf 22 Januari en voor niet-leden vanaf 1 Febr.

Namens het Bestuur,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

Vrijdag 26 Jan. j.l. trad voor onze afdeeling als spreekster op mejuffrouw Kitty Ament uit Apeldoorn, met het onderwerp „Indische Kunst en Muziek". De boeiende voordracht, opgeluisterd door schoone lichtbeelden en prachtige kunstvoorwerpen, werd met groote aandacht gevolgd door de aanwezigen, die aan het slot mejuffrouw Ament door een warm applaus hartelijk dankten voor het genotene.

J. J. LAGERS, *Secretaris.*

Van de Ned. Afd. der N.-I. Maatschij v. Nijverh. en Landb.

Openbare Vergadering op *Woensdag 7 Februari 1917, 's avonds 8 uur* te 's-Gravenhage, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis (Groenmarkt), Zaal No. 5.

Onderwerp: *De Oliepalm.*

Welke vooruitzichten mogen, mede in verband met vroegere proefnemingen, thans van de Oliepalm-Cultuur in Nederlandsch-Indië verwacht worden?

Inleider: Dr. F. W. T. HUNGER.

Toegang vrij, ook voor niet-leden.

De Voorzitter,
P. J. VAN HOUTEN.
De Secretaris,
L. STIBBE.

Ingezonden.

Indië gered!

Geachte Redactie!

Mag ik in enkele woorden bekend maken, hoe de Indische regeering zijne aanstaande dienaren geriefd en daardoor de lust tot dienstneming aanwakkert!

Een huisvader moet spoedig naar Indië vertrekken. Hij informeerde of hij verschillende dingen mee mocht nemen. Geen bezwaar. Alleen wat boven de M³. per persoon ging, moest onder „N.O.T."

Hij koopt daarop voor zijn laatste centen een goed jachtgeweer, om later, als hij in de binnenlanden zit, eens te kunnen jagen en in geval van nood zijn huis en erf te kunnen verdedigen.

Maar nu ontving hij tot zijne verbazing bericht, dat hij geen vuurwapen mee mag nemen, omdat de Gouverneur-Generaal den invoer van vuurwapens heeft verboden.

Met het oog op opstanden onder de Inlandsche bevolking noodzaakt de Regeering dus de Europeesche ambtenaren weerloos de rimboe in te gaan.

Nederland is groot, GROOT......... in 't kleine!

VITA-LIS.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pens ons, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.